

Leigasten

VRAGEN STELLEN

Het stellen van vragen is misschien wel het belangrijkste onderdeel van een leerproces. Je luistert, je stemt af, je mist nog iets en loopt daardoor vast of je wil het op een andere manier horen zodat je het wel begrijpt. Als het goed is, leidt het tot de bevestiging 'oh maar nu snap ik het!' Er dan is er weer een verbinding in je hersenen versterkt.

Maar in de praktijk gaat er veel mis. Vragen stellen kan voelen als kwetsbaar want 'misschien ben je niet slim genoeg'. Het roept onzekerheid op over je eigen capaciteiten, over wat anderen van jou zullen vinden en al helemaal over de reactie van de docent. Misschien is daar al een negatief patroon ontstaan en dan weet je zeker dat je geen vragen meer gaat stellen.

Vragen stellen in een leersituatie heeft alles met **veiligheid** te maken. De docent is verantwoordelijk voor de veiligheid en bepaalt daarom omgangsregels. In een veilige leeromgeving krijgen leerlingen of studenten **taakgerichte** feedback, durven ze vragen te stellen (ook aan elkaar) en krijgen ze taakgerichte complimenten. Bijvoorbeeld 'dat kun je beter anders aanpakken' in plaats van 'als je dat niet weet hoor je niet op het vwo'. Maar ook 'dat heb je goed gedaan' in plaats van 'wat ben jij slim'.

Veiligheid betekent dat er **verbinding** ontstaat. In verbinding is er sprake van **geven en ontvangen**. Als je een vraag stelt ontvang je niet alleen (het antwoord) maar je geeft ook iets, namelijk vertrouwen en misschien ook interesse of nieuwsgierigheid.

Het principe van de balans tussen geven en ontvangen is afkomstig uit de contextuele therapie van de Hongaars-Amerikaanse psychiater en psychotherapeut Nagy die o.a. zegt dat in gezonde relaties sprake is van een balans tussen geven en ontvangen. Dit betekent dat niet alleen de vraag ertoe doet, maar ook de leerling of student want die kiest voor de interactie. Als dat over en weer zo gevoeld wordt, ontstaat er een positieve waardevolle leeromgeving. Je wordt gezien en gehoord. Het betekent dat er een veilige leersituatie ontstaat waarin leerlingen en studenten steeds beter gaan leren en presteren want je hersenen werken beter in een veilige sociale omgeving...

Maar ondanks deze ideale situatie kan er bij jongeren met **faalangst** een **blokkade** optreden bij het stellen van vragen. De onzekerheid **over je eigen kunnen** bestaat misschien al langer en heeft niet alleen

met deze lessituatie te maken. Het is goed en belangrijk om daaraan te gaan werken. De onzekerheid **over wat anderen van je vinden**, wordt meestal weggestopt maar zorgt ook voor een blokkade en ook daar kun je aan gaan werken. De **Lefgasten methode** besteedt uitgebreid aandacht aan beide oorzaken. Maar ook zonder deze training zouden de volgende gedachten je kunnen helpen:

Wat betreft je zelfbeeld: 'Door vragen te stellen word je slimmer' 'Vragen stellen is een actieve vorm van leren' 'Als je een vraag stelt en je krijgt het antwoord dat je nodig hebt, groeit je zelfvertrouwen' 'Vragen stellen is een teken van kracht en niet van zwakte'

Als leerling of student ten opzichte van anderen: 'Iemand anders heeft misschien ook iets aan mijn vraag' 'Leerlingen of studenten die vragen stellen, tonen lef' 'Je kunt hiermee anderen inspireren om hetzelfde te doen' 'Leren zonder vragen bestaat niet, je hebt elkaar altijd nodig, je leert samen'

Maar ook **docenten** hebben een belangrijke taak. Zij kunnen leerlingen of studenten stimuleren of ontmoedigen om vragen te stellen. Voorbeelden van helpende reacties van docenten kunnen zijn: 'Heb ik het zo goed uitgelegd?' 'Jullie vragen betekenen dat je luistert' 'Jullie vragen houden mij scherp' 'Domme vragen bestaan niet'

Het risico van stoppen met vragen stellen is iets waar we ons heel bewust van moeten zijn. Want het oordeel van docenten op de capaciteiten van een leerling of student kan ernstig vertroebeld worden. Snapt hij of zij het echt niet of is de **motivatie** verstoord als gevolg van onzekerheid? Dit is denk ik een van de lastigste onderdelen van het onderwijs. Want er **is** ook werkelijk sprake van kennisverlies, maar de vraag is: waar komt dat door?

Dit brengt ons weer terug bij de veilige leeromgeving en bij een eventueel herstel. Want dat is de enige mogelijkheid om uit de vicieuze cirkel te stappen. Zichtbaar maken wat de emoties zijn door ze te benoemen: onzekerheid en/of ontmoediging.

Tot slot: Er zijn situaties waarin een docent of ouder (onbedoeld en onbewust?) signalen geeft die leerlingen of studenten in een onveilig leerklimaat brengen. Er worden geen vragen meer gesteld. Helaas komt dat voor. In een dergelijke situatie is het nodig dat er door een mentor, teamleider, studiebegeleider, zorg coördinator, ouder of een collega docent aan de bel wordt getrokken. Want alle leerlingen en studenten hebben recht op een veilige leeromgeving.

Pia Crul, auteur en bedenker van de Lefgasten methode